

Andrzej Garbarz

"Dar - Wezwanie - Odpowiedź",
"Teologia moralna", t. 4,
"Podstawowe ukierunkowanie życia
chrześcijańskiego", Stanisław Olejnik,
Warszawa 1989 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 29/1, 163-165

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Stanisław Olejnik, *Dar — Wezwanie — Odpowiedź. Teologia moralna*, t. 4: *Podstawowe ukierunkowanie życia chrześcijańskiego*, Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa 1989, ss. 238.

Rozwiązywanie problemów moralnych stanowi zawsze trudność, zwłaszcza, gdy ma się do czynienia z powikłanymi sytuacjami życiowymi lub skomplikowaniami świata, w jakich znajduje się często konkretny człowiek. Przed tą trudnością staje niemal każdy. Ocena moralna grozi bowiem subiektywizmem, bądź — jak wykazuje historia systemów etycznych — albo kazuistyką, albo niepewnością.

Wielką pomocą w rozwiązywaniu kwestii etycznych są opracowania w zakresie zastosowania poszczególnych norm etycznych do konkretnych sytuacji życiowych. Na gruncie chrześcijańskim rolę tę spełnia teologia moralna szczegółowa. Gdy w tej dziedzinie ukazuje się opracowanie w formie podręcznika, w którym ujęte są lub przynajmniej zasygnalizowane rozwiązania poszczególnych problemów moralnych, pomoc w rozwiązaniu i ocenie tych problemów okazuje się bezcenna.

Teologia moralna w Polsce wzbogaciła się o takie opracowanie. Jest nim kolejny, czwarty z kolei tom podręcznika opracowany przez ks. prof. dra hab. Stanisława Olejnika, objęty wspólnym tytułem: *Dar — Wezwanie — Odpowiedź*. Tom ten, zatytułowany: *Podstawowe ukierunkowanie życia chrześcijańskiego* jest pierwszym z zamierzonych przez Autora czterech kolejnych tomów z zakresu teologii moralnej szczegółowej.

Autor dzieła, ks. prof. dr hab. Stanisław Olejnik jest wieloletnim kierownikiem Katedry Teologii Moralnej na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie i wykładowcą w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku. Ks. prof. Olejnik jest doskonale znany w kraju i zagranicą ze swych licznych prac naukowych i popularyzatorskich. Ogromne uznanie, zwłaszcza w kręgach duchownych, zyskał przez opracowania podręcznikowe z zakresu teologii moralnej. Omawiany tom nowego podręcznika jest kolejną wersją podręcznika teologii moralnej.

Godny podkreślenia jest fakt, że ta nowa wersja ukazującego się dzieła jest współczesną próbą systematyzacji ogromnego zakresu problemów, jakie podejmuje teologia moralna. Ujęcie tych problemów

różni się od poprzednich opracowań zarówno założeniami, jak i formą. Podjęcie tak poważnego przedsięwzięcia, jakim jest opracowanie podręcznika sam Autor uzasadnia w ten sposób: „Istnieje konieczność bliższego odwołania się do życia i podjęcia prób sformułowania ze względu na nie bardziej szczegółowych norm moralnych” (s. 6). Taką potrzebę zauważa ks. Olejnik głównie dla wykładowców teologii moralnej w seminariach duchownych oraz wśród wiernych, którzy chcieliby wniknąć głębiej w skomplikowane problemy teologiczne.

Określone sytuacje życiowe są bowiem — jak zostało to wyszczególnione w tytule całości dzieła — swoistym darem i wezwaniem Boga, które człowiek-chrześcijanin ma odczytywać i na nie odpowiadać. Zadaniem teologii moralnej jest pomóc w odnajdywaniu tych wezwań i wskazywanie sposobów odpowiedzi na nie w życiu. Założenia takie, które są konsekwentnie przez Autora realizowane, stanowią klucz, według którego rozpatrywane są poszczególne zagadnienia. Rysują one również jasny, przejrzysty układ treści całego podręcznika.

Dary Boże otrzymuje człowiek w sakramentach świętych. Sakramentem właśnie poświęcony jest w głównej części omawiany, czwarty tom dzieła. Szczegółowo omówione są najpierw sakramenty inicjacji chrześcijańskiej: Chrzest, Bierzmowanie i Eucharystia, w których Bóg udziela człowiekowi swoich darów. Z Bożego obdarowania wynikają konsekwentnie konkretne wezwania Boże. Wezwania te, będące zobowiązaniami moralnymi stanowią przedmiot szerokich rozważań i stanowią istotną część dzieła.

Chcąc w pełni odpowiedzieć swoim życiem na Boże obdarowanie człowiek musi otworzyć się na działanie Boże przez wiarę, nadzieję i miłość. Struktura rozdziałów, w których omawiane są te cnoty teologiczne jest oparta na głównych założeniach dzieła, którymi są: dar Boga i wynikające z tego daru wezwanie Boże. Należy przy tym pamiętać — jak pisze Autor — że „oddzielenie tych dwóch aspektów: eksplikatywnego i normatywnego jest zabiegiem czysto metodycznym i niecałkowicie możliwym do wykonania” (s. 63). Zabieg ten jednak pozwala wniknąć głębiej w wewnętrzną strukturę rzeczywistości wiary, nadziei i miłości. Pozwala poznać czym są te rzeczywistości w swej istocie, aby na tym gruncie określić szczegółowe zasady etyczne dotyczące życia chrześcijańskiego.

Wezwania Boże, które są swoistym przedmiotem teologii moralnej rozpatruje Autor zarówno od strony pozytywnej, jako określenie konkretnych zadań, jak i od strony negatywnej czyli ukazania grzechów przeciwnych tymże wezwaniom.

Oddzielny rozdział ks. Olejnik poświęca pojednaniu i pokucie pojętym jako wyzwalamie się od grzechu. Sakrament pojednania i pokuty

Autor omawia na tle „daru pojednania” (s. 168). Ta część podręcznika jest niezwykle cenna nie tylko dla tych, którzy korzystają z „daru Ojca Miłosierdzia”, ale może jeszcze bardziej dla sprawujących posługę pojednania w konfesjonale i przygotowujących wiernych do korzystania z łaski pojednania i pokuty, aby ukazać im — jak to zostało przedstawione przez Autora — całe bogactwo daru przebaczącej miłości.

Wielką zaletą omawianego tomu jest przejrzysty układ treści. Pozwala on bez trudności odnaleźć daną, interesującą czytelnika kwestię i poznać konkretne wskazówki dotyczące poszczególnych problemów moralnych. Niezwykle cenny jest skorowidz rzeczowy, który bezbłędnie orientuje w gąszczu problemów i zawiłości życia. Ukazuje on ponadto ogromny wachlarz zagadnień podjętych przez Autora. Oprócz tego zamieszczony został również skorowidz imienny autorów, który pozwala na korzystanie z literatury w danym przedmiocie.

Zrozumiałą jest rzeczą, że opracowanie tego typu nie jest w stanie rozwinąć w szerszym zakresie poszczególnych zagadnień. Ta trudność jednak została przewyżczona przez zamieszczenie spisu literatury szczegółowej po omówieniu kolejnych kwestii. Literatura ta, w razie potrzeby, stanowi cenną wskazówkę do dalszych poszukiwań i refleksji.

Autor, korzystając obficie ze źródeł biblijnych i dokumentów Kościoła, w sposób precyzyjny określa poszczególne zadania ohrześcijania. Czyni to jasnym, zrozumiałym językiem.

Należałoby życzyć sobie aby pozycja, tak ważna ze względów zawartych treści znalazła się w każdej bibliotece kapłańskiej i parafialnej. Podjęte bowiem przez Autora zagadnienia są interesujące nie tylko dla tych, którzy zajmują się wprost teologią moralną, ale mają istotne znaczenie dla każdego wierzącego. Dzieło ks. Olejnika stanowi pomoc w ukazywaniu współczesnemu człowiekowi darów Bożych i kształtowaniu postaw prawdziwie chrześcijańskich wynikających z przyjęcia tych darów.

A. Garbarz